

Kultur / **Film og tv**

Den smukke ælling

Natalie
Portman
som
Nina
Sayers
som den
sorte
svane.
Foto fra
plakaten

ANMELDELSE / 19.01.11

Darren Aronofsky er den amerikanske indie-instruktør-darling, der er godt i gang med at lægge Hollywood for sine fødder. Denne uge er der endelig dansk premiere på hans psykologiske balletgyser "Black Swan", der muligvis er mere simpel, end den giver sig ud for, men aldrig mindre end ubegribelig smuk.

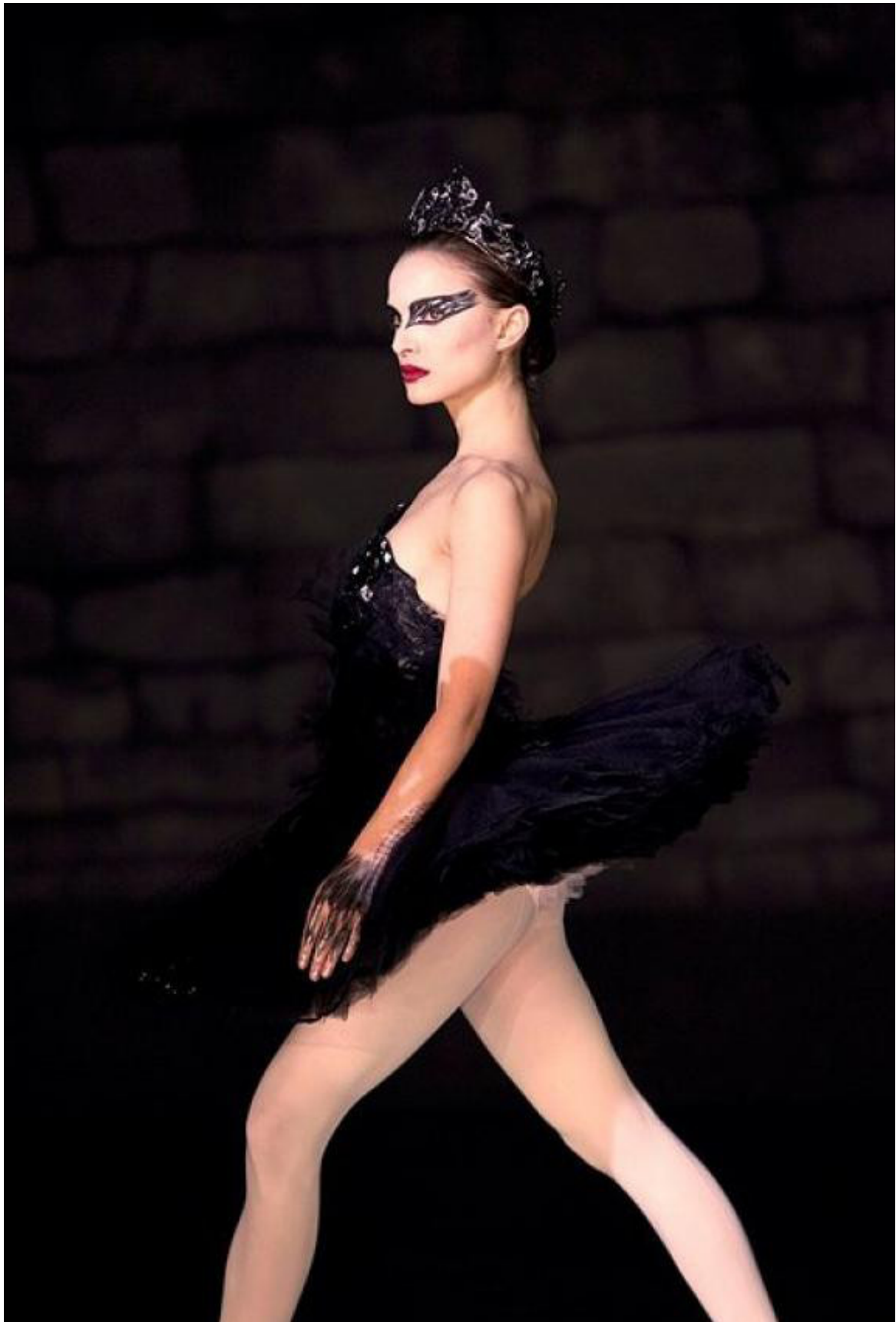
Katrine Sommer Boysen

Man kan ikke beskyjde den amerikanske instruktør Darren Aronofsky for at træde vande. Efter at have spillefilmdebuteret med den matematiske sci-fi-thriller "Pi" (1998) slog Aronofsky for alvor igennem med det ubehagelige *drug drama* "Requiem for a Dream" (2000), der manifesterede instruktøren som en uleflende stemme i amerikansk film. Først seks år senere kom den billedskønne, men handlingsmæssigt komplet jammerlige romantiske fremtidsvision "The Fountain" (2006), og i 2008 gik der *straight story* i den med Mickey Rourke-comeback'et "The Wrestler".

At Aronofsky nu er aktuel igen kan næppe have undgået filminteresseredes opmærksomhed. Siden den opsigtsvækkende premiere på filmfestivalen i Venedig har der været talt og skrevet om – ikke mindst Natalie Portmans præstation i – "Black Swan", der nu endelig er biografaktuel herhjemme.

Portman spiller den ærbart yndige danserinde Nina Sayers, hvis hele liv er centreret om balletten. Hun drømmer om at blive kompagniets primaballerina, men det position er forbeholdt den aldrende Beth (spillet med på en gang rolig og gruppvækkende kynisme af Winona Ryder). Men ved sæsonens begyndelse varsles der nye tider. Beth er blevet for gammel, og der skal findes en ny danser til at stå i spidsen for den storstilede opsætning af Svanesøen, og ballettens kunstneriske leder Thomas Leroy (en som altid fremragende Vincent Cassel, hvis støtte forbilledligt forveksles med manipulation) fastslår, at hovedrolleindehaveren må besidde den dualistiske force at kunne inkarnere både den hvide svanes jomfruelige uskyld og den sorte svanes seksuelle dødsdrift. Nina er oplagt som den hvide svane, men hendes påklædnings pasteller, det artigt opsatte hår og de kyske strutskårter rummer ikke mange løfter om en sort svanes erotiske potentiale. Disse kvaliteter ligger derimod helt åbenlyst i kompagniets nye danser, Lily (Mila Kunis), hvis forførende blik og seksuelle omgang med alt omkring sig inkarnerer Leroy's drøm om en kvinde, der kan overgive sig til sine lyster.

Forhindringerne til trods bliver det Nina, der bliver valgt til den dobbelte svanerolle. Bævrende af nervøsitet og stolthed tager hun og hendes – svært Hitchcock'ske – mor (en uhyggelig pragtpræstation af Barbara Hershey) udfordringen på sig. Det er startskuddet på en veritabel dødsdans både på scenen og i Ninas privatliv, for hvordan annullerer man den kontrol, der binder hele ens person sammen, og hvad sker der, når den forsvinder?

Der har været talt og skrevet meget om Natalies præstation som balletdanserinde med rod i personlighederne

Aronofsky sender Portmans Nina ud på en dyster rejse, hvor en omsiggribende paranoia får stadig større tag i Nina og det gispende biografpublikum. For Aronofsky kan sine gys og sender kække og ukærlige hilsner til blandt andre Michael Haneke og Hitchcock og skaber et destabiliseret rum, der på ugenomsædelig vis balancerer mellem vanvid og virkelighed. At Nina ikke er helt så ukrakeleret som først antydet bliver hurtigt klart, men Aronofskys genistreg er, at han formår at holde tilskuerens forvirring intakt: Er det Nina, der er sindssyg og er paranoiaen et sygt fantasifoster, eller vil hendes omgivelser hende det vitterligt ondt, og er utrygheden dermed begrundet? Suspensen understøttes konsekvent af måske lige vel bastant vekslen mellem lys og mørke, mellem dyd og hengivelse, og Aronofsky placerer lydefrit sine tegn i det ubestemmelige grænseland mellem metaforik og det helt konkrete, hvor negle klippes, huden slår revner og bamser stirrer, så uhyggen ikke lader sig skjule.

Desværre bliver den relativt simple fortælling om den unge piges kamp gjort overtydelig, når Aronofsky ikke kan dy sig for at overspille dobbeltgænger motivet (både i en ond spaltning af Nina selv, i moderen og i Lily) samt konstant lader Ninas blik fordoble sig i det illusoriske spejlkabinet, der omgiver hende. Det bliver lovligt entydigt, og sammenkoblingen af destruktiv seksualitet og dødsdrift nærmest banal på en måde, der gør den i øvrigt komplekse film uret.

Hvor Aronofsky til gengæld ingenlunde skuffer er på billedsiden. "Black Swan" indeholder scener, som er så ubegribeligt smukke og dystre på samme tid, at det sjældent er set mage. Når den sorte svane helt bogstaveligt slår vingerne ud i tordnende samspil med Tjakovskijs toner gribes man af ærefrygt for en instruktør, der trods urenheder har lavet sin mest insisterende film til dato.

FAKTA

Titel : Black Swan

Instruktør : Darren
Aronofsky

Premiere : 20 januar
over hele landet